

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему: «Оцінка бугаїв-плідників голштинської породи за відтворювальною здатністю та якістю потомства» здобувачки ступеня доктора філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» за спеціальністю 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Захарчук Дар'ї Валеріївни

За результатами розгляду дисертації та наукових публікацій здобувачки, а також за підсумками проведеної публічної презентації наукових результатів дисертації та її обговорення на розширеному засіданні кафедри біоресурсів, тваринництва та аквакультури встановлено наступне:

1. Актуальність теми дисертації. Розвиток сучасного молочного скотарства неможливий без системної селекційно-племінної роботи, спрямованої на підвищення продуктивності та відтворювальної здатності поголів'я. Чільне місце у цій системі займає оцінка бугаїв-плідників, адже саме через них здійснюється інтенсивне поширення спадкових якостей у популяції та формується генетичний потенціал майбутніх поколінь. Від правильності добору і використання плідників залежить ефективність селекції, швидкість генетичного прогресу стад та економічна результативність галузі.

Численні наукові дослідження свідчать, що не всі бугаї-плідники однаково спроможні справляти поліпшувачий ефект у різних стадах. Племінна цінність тварин у різних умовах проявляється неоднаково, тобто є не абсолютною, а змінною величиною, вона має свою динаміку прояву у стаді або породі, яка зумовлюється мірою переваги реального спадкового впливу генотипу плідника на якість потомства на фоні генетичного потенціалу маточного поголів'я, від якого потомство отримують. Крім того, залучення до відтворення бугаїв-плідників із різною племінною цінністю спричиняє суттєві відмінності між групами дочок за рівнем молочної продуктивності.

Разом з тим, оцінка відтворювальної здатності бугаїв-плідників, яка визначається їх спермопродуктивністю та якістю сперми, займає одне з важливих місць в системі добору плідників у всіх селекційних програмах.

З огляду на це, достатньо актуальними є питання визначення якості спермопродукції бугаїв та їх фактичної племінної цінності в умовах конкретних стад.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна робота була складовою частиною науково-дослідних робіт Поліського національного університету

«Ефективність використання голштинських бугаїв-плідників ТОВ «Українська генетична компанія» у популяціях українських чорно- і червоно-рябої молочних порід» (державний реєстраційний номер 0120U101069, 10.2019-12.2023 рр.) та «Оцінка бугаїв-плідників молочних порід зарубіжної селекції за спермопродуктивністю, запліднювальною здатністю сперми та якістю потомства в умовах Полісся України» (державний реєстраційний номер 0121U108169, 01.2021-12.2025 рр.).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Здобувачкою самостійно здійснено пошук та аналіз наукової літератури за темою дисертації, опрацювання методів і методик, проведено експериментальні дослідження, статистичну обробку одержаних даних, аналіз та узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків та пропозицій виробництву. Спільно із науковим керівником визначено напрям досліджень та узгоджено методику їх виконання. Результати досліджень за темою дисертації, представлені у наукових виданнях, виконані автором самостійно та у співавторстві. Права інших авторів у наукових працях, опублікованих у співавторстві, не порушено.

4. Достовірність та обґрунтованість запропонованих здобувачем положень, висновків та рекомендацій. Дослідження Захарчук Дар'ї Валеріївни проведені на достатньому методичному рівні із застосуванням загальноприйнятих класичних та сучасних методик і методів. Аналіз отриманих результатів досліджень здійснено за використання сучасних засобів програмного забезпечення. Вірогідність отриманих даних підтверджено застосуванням надійних методів їх статистичної обробки. Висновки та пропозиції аргументовано результатами власних досліджень, вони відповідають меті та завданням дисертаційної роботи.

5. Наукова новизна основних результатів дослідження. Уперше проведено комплексну оцінку бугаїв-плідників голштинської породи в умовах агропідприємств України. Поряд з традиційними показниками рухливості сперміїв, визначено їх кінетичні параметри та доведено можливість прогнозування запліднювальної здатності заморожено-розмороженої сперми за цими параметрами. Проведено переоцінку племінної цінності бугаїв за ознаками молочної продуктивності та доведено її ефективність у стадах підконтрольних господарств Житомирської і Київської областей. Визначено найперспективніших бугаїв-плідників, використання яких підвищить генетичний потенціал продуктивності стад молочної худоби.

6. Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати досліджень з визначення кінетичних параметрів сперміїв можуть бути

використані на племінних підприємствах для підвищення запліднювальної здатності сперми бугаїв та її прогнозування. Результати оцінки піддослідних бугаїв за якістю потомства можна застосувати для підбору плідників за формування високопродуктивних молочних стад у господарствах з аналогічними господарсько-кліматичними умовами.

Результати досліджень автора впроваджено в державному підприємстві дослідному господарстві «Нова Перемога» та приватній агрофірмі «Єрчики» Житомирської області.

Основні положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі на кафедрі генетики і розведення тварин Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, а також на кафедрі біоресурсів, тваринництва та аквакультури Поліського національного університету.

7. Повнота опублікування результатів дослідження та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. Дисертаційна робота Захарчук Дар'ї – завершена, самостійно виконана наукова праця. Результати дослідження, що викладені у дисертації, отримані авторкою самостійно і повною мірою відображають розв'язання основних завдань, згідно з поставленою метою, про що свідчить аналіз кількості наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації.

За темою дисертаційної роботи опубліковано 16 наукових праць, зокрема: 2 статті – у фаховому науковому виданні України, включеному до міжнародної наукометричної бази (список «А», Scopus); 4 статті – у фахових наукових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз (список «Б»). Опубліковано 10 тез у матеріалах Міжнародних та Всеукраїнських конференцій.

Список праць, опублікованих за темою дисертації

Наукові праці,

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України,

включених до міжнародних наукометричних баз (список «А»):

1. Піддубна Л. М., Захарчук Д. В., Братушка Р. В. Оцінка голштинських бугаїв-плідників за спермопродуктивністю та якістю сперми. *Наукові горизонти*. 2020. Т. 23, № 11. С. 28–38. DOI: 10.48077/scihor.23(11).2020.28-38. (Scopus) (Здобувачкою проведено дослідження, виконано аналіз і статистичну обробку результатів, підготовлено статтю до друку; 0,63/0,18 д. а.).

2. Piddubna L., **Zakharchuk D.**, Bratushka R., Ivanytska V. Interrelation of kinetic parameters of sperm of servicing bulls of the Holstein breed with its fertilising ability. *Scientific Horizons*. 2022. Vol. 25, No 8. P. 67–74. DOI: 10.48077/scihor.25(8).2022.67-74. (Scopus) (Здобувачкою проведено лабораторні дослідження, збір і статистичну обробку даних, аналіз та інтерпретацію отриманих результатів й підготовлено статтю до друку; 0,68/0,17 д. а.).

**Статті у наукових фахових виданнях України,
включених до міжнародних наукометричних баз (список «Б»):**

1. Піддубна Л. М., **Захарчук Д. В.** Вплив генотипових та паратипових факторів на спермопродуктивність бугаїв. *Вісник Сумського нац. аграрного університету. Серія Тваринництво*. 2020. Вип. 2, № 41. С. 62–68. DOI: 10.32845/bsnau.lvst.2020.2.10. (Здобувачкою проведено дослідження, виконано аналіз і статистичну обробку результатів, підготовлено статтю до друку; 0,43/0,21 д. а.).

2. **Захарчук Д. В.** Спермопродуктивність та запліднювальна здатність сперми бугаїв-плідників голштинської породи в умовах ТОВ «Українська генетична компанія». *Розведення і генетика тварин*. 2021. Вип. 62. С. 136–144. DOI: 10.31073/abg.62.18. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено збір і статистичну обробку даних, проаналізовано та інтерпретовано отримані результати, підготовлено статтю до друку; 0,5 д. а.).

3. Піддубна Л. М., **Захарчук Д. В.** Молочна продуктивність корів залежно від породи та походження за батьком. *Таврійський науковий вісник*. 2024. № 135, ч. 2. С. 176–186. DOI: 10.32782/2226-0099.2024.135.2.22. (Здобувачкою проведено дослідження, виконано аналіз і статистичну обробку результатів, підготовлено статтю до друку; 1,12/0,56 д. а.).

4. Піддубна Л. М., **Захарчук Д. В.** Реалізація племінної цінності бугаїв-плідників голштинської породи зарубіжної селекції. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2024. Вип. 2 (43). С. 73–80. DOI: 10.37406/2706-9052-2024-2.11. (Здобувачкою проведено дослідження, виконано аналіз і статистичну обробку результатів, підготовлено статтю до друку; 1,12/0,56 д. а.).

**Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації
Матеріали наукових конференцій:**

1. Піддубна Л. М., **Захарчук Д. В.** Кількісні та якісні показники спермопродукції голштинських бугаїв-плідників залежно від масті. *Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якості і безпечності харчових продуктів* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 14–15 травня 2020 р. Житомир : Поліський національний

університет, 2020. С. 145–149. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,25/0,12 д. а.).

2. Піддубна Л., **Захарчук Д.**, Омельчук Д. Особливості спермопродуктивності бугаїв різних голштинських ліній. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації* : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28 лютого 2020 р. Переяслав, 2020. Вип. 63. С. 494–498. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,37/0,12 д. а.).

3. **Zakharchuk D.** Influence of age and season on productivity of sperm of Holstein bulls-sperm providers in conditions of LLC «Ukrainian Genetic Company». *International Scientific Conference Innovation in Science: Global Trends and Regional Aspect* : Conference Proceedings, March 12-13. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2021. P. 28–32. DOI: 10.30525/978-9934-26-050-6-9. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,3 д. а.).

4. Піддубна Л. М., **Захарчук Д. В.** Залежність показників спермопродуктивності та якості сперми бугаїв-плідників від їх статевої активності. *Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якості і безпечності харчових продуктів* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р. Житомир : Поліський національний університет, 2021. С. 92–97. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,31/0,15 д. а.).

5. **Захарчук Д.** Оцінка бугаїв-плідників голштинської породи зарубіжної селекції за відтворювальною здатністю. *Наукові читання 2021. Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини* : матеріали VIII щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17 листопада 2021 р. Житомир : Поліський національний університет, 2021. С. 212–215. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,25 д. а.).

6. Піддубна Л. М., **Захарчук Д. В.** Комплексна оцінка сперми бугаїв-плідників за рухливістю. *Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якості і безпечності харчових продуктів* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 16 червня 2022 р. Житомир : Поліський національний університет, 2022. С. 10–12. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,18/0,09 д. а.).

7. Піддубна Л. М., **Захарчук Д. В.**, Тарасенко А. В. Племінна цінність бугаїв-плідників. *Наукові читання 2022. Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини* : матеріали ІХ щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17 листопада 2022 р. Житомир : Поліський національний університет, 2022. С. 315–317. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,3/0,09 д. а.).

8. Піддубна Л. М., **Захарчук Д. В.** Зв'язок відтворювальної здатності бугаїв голштинської породи з їхньою племінною цінністю. *Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якість і безпечність харчових продуктів* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 7 червня 2024 р. Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 26–28. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,25/0,12 д. а.).

9. Піддубна Л., **Захарчук Д.** Оцінка реалізації племінної цінності голштинських бугаїв-плідників в умовах господарств Поліського регіону. *Наукові здобутки у вирішенні актуальних проблем виробництва і переробки продукції тваринництва* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та здобувачів освіти, 12 грудня 2024 р. Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 110–113. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,18/0,09).

10. Піддубна Л., **Захарчук Д.** Оцінка бугаїв-плідників голштинської породи європейської селекції за молочною продуктивністю дочок. *Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якість і безпечність харчових продуктів*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 5-6 червня 2025 р. Житомир : Поліський національний університет, 2025. С. 136–140. (Здобувачкою проведено дослідження, здійснено аналіз отриманих результатів та підготовлено тезу до друку; 0,25/0,12 д. а.).

8. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах. Результати дисертаційної роботи отримали загальне схвалення на таких заходах: щорічних звітах кафедри біоресурсів, тваринництва та аквакультури; щорічних звітах технічної ради Науково-інноваційного інституту тваринництва та ветеринарії (2019–2025 рр.); Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якість і безпечність харчових продуктів» (Житомир, 2020 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»

(Переяслав, 2020 р.); International Scientific Conference «Innovation in Science: Global Trends and Regional Aspect» (Рига, 2021 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якість і безпечність харчових продуктів (Житомир, 2021 р.); VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини» (Житомир, 2021); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якість і безпечність харчових продуктів (Житомир, 2022 р.); IX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини» (Житомир, 2022); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якість і безпечність харчових продуктів (Житомир, 2024 р.); IV Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та здобувачів освіти «Наукові здобутки у вирішенні актуальних проблем виробництва і переробки продукції тваринництва» (Житомир, 2024); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якість і безпечність харчових продуктів (Житомир, 2025 р.).

9. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, огляду літератури, матеріалів та методів досліджень, результатів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів досліджень, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел та додатків. Текст роботи викладено грамотно, логічно та послідовно. Структура та стиль викладення відповідають вимогам щодо оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертація, виконана Захарчук Дар'єю Валеріївною – закінчена наукова праця, яка відповідає вимогам спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство». Під час виконання дисертації аспірантка дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено.

10. Відповідність дисертації зазначеній спеціальності. У дисертаційній роботі Захарчук Дар'ї Валеріївни на тему: «Оцінка бугаїв-плідників голштинської породи за відтворювальною здатністю та якістю потомства» наведено результати комплексної оцінки бугаїв-плідників голштинської породи німецького і голландського походження за

спермопродуктивністю, запліднювальною здатністю сперми та якістю потомства в умовах агропідприємств України. Вивчено кінетичні параметри спермійв плідників та обґрунтовано доцільність прогнозування запліднювальної здатності сперми за цими параметрами. Здійснено порівняльний аналіз племінної цінності імпортованих бугаїв, що зазначена у каталогах, із розрахунковою племінною цінністю, визначеною у стадах піддослідних господарств, та вивчено економічну ефективність їхнього використання.

За змістом завдань і методів досліджень, які розв'язують конкретні наукові завдання, за отриманими результатами, практичною та теоретичною значимістю дисертаційна робота відповідає спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

11. Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Захарчук Дар'ї Валеріївни на тему: «Оцінка бугаїв-плідників голштинської породи за відтворювальною здатністю та якістю потомства» повною мірою відповідає вимогам до оформлення дисертацій, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України, від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» та МОН від 31.05.2019 № 759 зі змінами і доповненнями, є завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю обраної теми, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, рівнем і обсягом виконаних досліджень, повністю відповідає вимогам, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022; № 502 від 19.05.2023), а її авторка Захарчук Дар'я Валеріївна, заслуговує присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» за спеціальністю 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

Головуючий на засіданні:
професор кафедри біоресурсів,
тваринництва та аквакультури
д. с.-г. н., професор

Борис

Валерій БОРИЩЕНКО

08.10.2025

